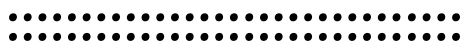

epur sí muove

*At stå ved de modsætninger
som han bringer med sig,
ham vi gerne vil holde os til -
ikke hovedet højt
men tungen lige i munden
stå ved det , stå fast!*

For nogle år siden kom paven med en undskyldning for hvad hans forgænger Urban VIII havde gjort ved Galilei i 1633. Var det en undskyldning for den fejltagelse det var, at han havde tvunget ham til at sværge på at jorden stod stille? Eller var det en undskyldning for det generelle indgreb i forsknings- og kommunikationsfriheden, som dér fandt sted?

Det var jo klart nok det sidste, men den katolske offentlighed går ikke tæt på det spørgsmål. For paverne går fortsat op imod forsknings- og ytringsfriheden. Behøver vi minde om Pio Nono og hans "Syllabus errorum" fra 1864, hvor han undsagde stort set alle samtidens fremskridt indenfor forskning og videnskab. Og i dag er det f.eks. forbudt at forske i og ytre sig om fænomenet kvindelige præster i urkirken eller i den østeuropæiske "katakombekirke" inden murens fald.

Om gifte præster i oldkirken og den tidlige del af middelalderen føres der kun dæmpet tale, for det er meget upopulært i Rom, og der er ingen ytringsfrihed, sådan er dét.

Et enfoldigt spørgsmål: hvad mener Gud om dét?

Overfor sin tids autoriteter viste Jesus stor åndelig bevægelsesfrihed og udfordrede dem ofte, nok så meget ved sin måde at være på, men ind i mellem også verbalt og ganske skarpt. Godt nok lader Matthæus Jesus sige: "På Mose stol sidder de skriftkloge. Derfor skal I gøre alt hvad de siger, men I skal ikke gøre som de gør" (Mt. 23, 2-3). Sådan siger Matthæus altså at Jesus sagde. Men det var jo ikke sådan at Jesus selv gjorde. Han gjorde netop ikke alt det, som disse autoriteter sagde han skulle. Specielt overholdt han som bekendt ikke sabbatsreglerne.

Dette Matthæuscitat kan ikke fastholdes som et ægte og troværdigt Jesuscit. Det virker snarere som et udslag af den judæo-kristne konservatisme, som Matthæus selv stod for. Som disse ord står, gør de tydeligvis krav på at blive taget bogstaveligt. Og de autoriteter der her tales om, krævede sabbatsreglerne overholdt, og omskæring også af proselytter. Som landet ligger, er der mange som afskriver præcis dette sted i evangeliet og snarere - modsat - holder sig til det helt generelle billede, der fremtræder af denne frygtløse autodidakte rabbiner fra Nazareth, som konfronterede sin tids establishment, når han så sit snit til det.

Jesus talte aramaisk. Hvis han havde været fransksproget, ville han nok på dette sted have fundet brug for ordet civilcourage.

Og det er da også det eneste troværdige, der er at sige om den sag. Vogt jer for farisæerne holdninger, siger han (Lk. 12,1). Hvordan er det egentlig at vi skal bære os ad med at tage

det ord til os? Skal vi spørge vores autoriteter til råds? Ja, men hvis vores problem nu er at vi synes at autoriteterne faktisk har netop de holdninger, som Jesus selv undsagde, og hvis mest åbenlyse kendetegn er mangel på dialog, autoritær belæring og krav om lydighed ... hvis det er det, som er vores personlige problem, hvordan kan det da løses ved at spørge til hvad undertrykkerne selv mener om den sag?

Jeg mindes første gang, jeg begyndte at stille mig selv den slags spørgsmål. Det var hen mod slutningen af mine studier, et sted indenfor omkredsen af dogmatik og evangeliernes historicitet. Der begyndte at sige en uro op i mig, ud fra det Jesusbillede der tegnede sig, efterhånden som vi kom sagens kerne stadig tættere: han stod i en konflikt, som blev hans store byrde, og som blev hans død. Han bad os følge sig i den konflikt, og bære den samme byrde som han. Den byrde, som også består i at gøre op med dem, som i Guds navn binder byrder på folk og ikke tåler at der stilles spørgsmål. Et opgør med dem som mener at have ret i det hele, fordi de sidder på en dertil indrettet stol.

Jesu oprør mod den skrifttolkning, der var hans tids, den var båret af ånd - den ånd der gør levende, i konflikt med det sterile krav om en underkastelse, som gør død. Sådan blev det rent og klokkeklart forstået af hans disciple og i både urkirke og oldkirke, derom ingen tvivl. Har den forståelse overlevet?

Heri bestod min anfægtelse dengang jeg sad på den teologiske skolebænk: forholder det sig sådan, at systemet i sig selv udgør en garanti for, at alt hvad der udgår fra de dertil indrettede lærestole til hver en tid er båret af Guds Ånd? Eller kan det tænkes, at den som gerne i sin her-og-nu-situation vil lægge sig tæt op ad Jesusskikkelsen - for nu at sige det sådan -

kan komme for skade at komme op imod den officielle kirke på samme måde som - parallelt med - Jesus, sådan som han stod overfor sin tids teologiske hyrder og deres læreembede? For en katolsk teologistuderende er det en anfægtelse, som næsten ikke er til at bære. Den blev da også skubbet i baggrunden - for: hvad ellers! Præst, det ville jeg være. Så tog jeg det her med.

Nu er tiden kommen til at tage sagen op igen. For nu er jeg udstødt, og har den tanke- og ytringsfrihed, der følger med.

Kendsgerningen er, at vi er mange som har det forfærdelige problem, at Kirken - med stort K - har to ansigter: Jesu eget ansigt, og det ansigt, som han selv undsagde i konfrontationerne med sin tids religiøse establishment. Vil man stå Jesus nær, skal man holde sig til Kirken - og undsige den.

Det lærte vi aldrig i præsteseminariet.

Hvordan kan man leve med det? Der er vel to grundmodeller: efterhånden som livet går, og erfaringerne indhøstes, da at resignere og lade tingene være hvad de er, stilende. Tage de gode ting af Kirkens hånd, sakramenterne, Guds ord, megen vis-

dom. Og samtidig vende det døve øre til, når kirken fremturer med sine urimeligheder, alt imens den pukker på sit guddommelige læreembede. Lade fem være lige. Passér gaden, let be, let be, ingen vrøvl.

Eller - gøre ophævelser. Være til besvær. Åbenlyst nægte at parere ordre når urimelighederne begynder at tage fart i hyrdebrevene. Med den gode begrundelse, at præcis den slags gjorde Jesus jo overfor sin tids autoriteter. Og er det ikke ham vi skal følge?

Ja og jo. Hvor fører det os hen. Jeg ved det ikke. Kun at går man den vej, så nødes man til selv at grave bestandig dybere i troens dilemmaer, og ikke nøjes med at henholde sig til en eller anden encyclika, som alligevel vil vise sig at blive overhalet indenom af tidens gang.

"Tror du, at du er klogere end Kirken selv, og de store sjælehyrder??" - lyder det fra bænkeraderne. Et ekko af det, som Thomas Aquinas himself kaldte det mest fladpandede af alle begrundelser: argumentum ad hominem.

Nej, det tror jeg ikke. Jeg vil bare gerne have andre argumenter end: hvem tror du, du er! Jeg vil gerne have åbenhed og dialog et eller andet sted fra inde i hjertet af Kirkens bastion. I blot og bar afvisning og tavshed kommer jeg til at lytte forgæves efter hyrdens røst. Hyrden er ikke tilstede inde i en bastion af den karakter. Han er andetsteds at finde.

Hvem troede Galilei han var? Han mente vel at han var videnskabsmand, og vidste hvad han talte om. Om Kirkens belæringer vidste han, at de ikke var værd at samle på, når det drejede sig om videnskab. Det var ikke Guds røst, som lod sig høre der, trods den selvfølge, hvormed de dages Primus inter pares tillod sig at tale på Guds vegne i alle sager, sådan som han jo altid gør.

Galilei lod sig ikke kue. Han ønskede at overleve, og indrettede sig derefter, så han talte

paven efter munden - alt imens han hvislede sammenbidt og lavmælt ud mellem tænderne:

"epur sí muove! jamen den bevæger sig nu alligevel!" Han ville undgå bålet, som stod parat - og det skal han ikke klandres for. Men hans redelighed skulle nu også have det lille hjørne, som der kunne gøres plads til.

Hvorfor grave i denne gamle nederdrægtighed? For hvilken der oven i købet er kommet en officiel undskyldning, godt nok med halvfjerde hundrede års forsinkelse? Det skal vi fordi det hele bliver ved, undskyldninger eller ej, videns- og forskningsundertrykkelsen fortsætter, stadigvæk i Guds navn, ting besværges til at stå stille, selv om enhver kan se at de bevæger sig, og der skal jo være nogen til at råbe et "epur sí muove!" Det var, da mine bedsteforældre var børn, at Pio Nono udsendte sin bandbulle mod modernismen. Men moderne blev verden blev verden jo alligevel. Det var, da jeg var student i København, og konverterede til den katolske kirke, at Pius XII udsendte sin "Humani generis" og gav Theilhard de Chardin mundkurv på. Men pa-

læoantropologerne fortsatte dog deres fremskridt, og i dag lader Kirkens folk som om den encyclika ikke eksisterer. Og Chardin er en helt.

I Johannesevangeliets kapitel 9 hører vi om den blindfødte mand, som fik sit syn - og sit frisprog. Han kom op mod sin tids præsteskab, han skulle i alt fald ikke bilde sig noget ind, han var jo syltet ind i synd! Hans forældre tav stille, fordi de var bange for at blive udstødt af menigheden og det gode selskab. Men han stod ved sit, glædede sig over sit syn, beholdt sit frisprog - og blev udstødt.

Herren og helbrederen, hvor var han henne, mens det gik på? Vi hører at han var der, han bevægede sig et sted bagest i scenebilledet, han iagttog, tav stille, lod tingene ske. Men ved tæppefald opsøgte han selv den udstødte.

Jovist, tingene bevæger sig. Frisprog har sin plads, også selvom der altid vil være nogen ude efter at straffe det. Men det gør ikke noget. Ved tæppefald bliver vi opsøgt. Og får fred.

F.L.